VII kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Polityki Senioralnej (nr 17)**

z dnia 4 marca 2015 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Polityki Senioralnej (nr 17)

4 marca 2015 r.

Komisja Polityki Senioralnej, obradująca pod przewodnictwem posła **Michała Szczerby (PO)**, przewodniczącego Komisji, przeprowadziła dyskusję na temat:

– Sytuacja dochodowa osób starszych.

W posiedzeniu udział wzięli: **Małgorzata Marcińska** podsekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej wraz ze współpracownikami, **Grażyna Marciniak** wiceprezes Głównego Urzędu Statystycznego wraz ze współpracownikami, **Hanna Zalewska** dyrektor Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuarialnych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wraz ze współpracownikami, **Alicja Lejk-Kępka** dyrektor Biura Świadczeń w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, **Piotr Tefelski** radca Ministra Gospodarki, **Radosław Mazur** główny specjalista Departamentu Doskonalenia Regulacji Gospodarczych w Ministerstwie Gospodarki, **Anna Chabiera** sekretarz Komisji Ekspertów ds. Osób Starszych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, **Elżbieta Ostrowska** przewodnicząca Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, **Sławomira Pieńkowska** prezes Pierwszego Żoliborskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku wraz ze współpracownikami, **Maria Godlewska** wiceprezes Uniwersytetu Trzeciego Wieku Woli i Bemowa, **Stanisław Trzmiel** wiceprezes Grochowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, **Ewa Gołębiowska** kierownik Katedry Zarządzania Projektami w Społecznej Akademii Nauk, **Sebastian Tyszczuk** przedstawiciel Fundacji Perpetuum Mobile, **Agata Pałka** przedstawiciel Fundacji Zaczyn, **Marek Walkiewicz** prezes poznańskiego oddziału Porozumienie Pracodawców Ochrony Zdrowia, **Krystyna Lewkowicz** przedstawiciel Fundacji Ogólnopolskiego Porozumienia Uniwersytetów Trzeciego Wieku, **Stefan Jarecki** członek Uniwersytetu Trzeciego Wieku, **Grażyna Andziak-Ziemińska** słuchacz Mazowieckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, **Halina Tekiela-Leicher** przedstawiciel Uniwersytetu Trzeciego Wieku, **Janina Burakowska** członek Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Elżbieta Przybylska**, **Jakub Krowiranda** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Witam, otwieram 17 posiedzenie Komisji Polityki Senioralnej. Witam wszystkich zaproszonych gości.

Czy są uwagi do porządku dziennego? Nie słyszę, zatem stwierdzam przyjęcie porządku dziennego oraz protokołu z poprzedniego posiedzenia Komisji. Przystępujemy do realizacji porządku dziennego.

Dzisiejszy temat posiedzenia Komisji, o którym często już dyskutowaliśmy, to sytuacja dochodowa osób starszych. Komisja Polityki Senioralnej zajmuje się tworzeniem rozwiązań na rzecz zdrowego, godnego i aktywnego starzenia się. Zajmuje się również polityką państwa dotyczącą osób starszych. Temat zabezpieczenia społecznego jest częścią kompetencji Komisji Polityki Społecznej i Rodziny. Ze względu na czynnik, jakim jest dochód, który determinuje również aktywność edukacyjną, kulturalną, społeczną i rodzinną osoby starszej, chcemy dokonać dogłębnej analizy zagadnienia. Pragniemy poznać najnowsze dane Głównego Urzędu Statystycznego, działania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Gospodarki, a także Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, aby dochód osoby starszej był jak najwyższy i spełniał oczekiwania, umożliwiające i determinujące funkcje, o których wspomniałem.

Przechodząc do realizacji porządku dziennego, chcę przywitać podsekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej panią Małgorzatę Marcińską. Z panią mini-

ster jest również pani Marzena Breza, dyrektor Departamentu Polityki Senioralnej. Chcę również przywitać radcę Ministra Gospodarki pana Piotra Tefelskiego, dyrektora Departamentu Statystyki Prognoz Aktuarialnych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych panią Hannę Zalewską, dyrektora Biura Świadczeń w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego panią Alicję Lejk-Kępkę oraz wiceprezesa Głównego Urzędu Statystycznego panią Grażynę Marciniak.

Szanowni państwo, rozpoczniemy nasze spotkanie od informacji z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Bardzo proszę, pani minister Małgorzata Marcińska.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej Małgorzata Marcińska:

Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, odnosząc się do dzisiejszego tematu, pozwolę sobie na skrótowe przedstawienie informacji, które zawarliśmy w naszym materiale.

Dochody, a zwłaszcza emerytury są czynnikiem silnie różnicującym populację osób starszych. Sytuacja seniorów spowodowana jest zarówno wysokością dochodów, jak i występowaniem silnego zróżnicowania wysokości świadczeń zależnie od płci.

Podstawowym źródłem danych dotyczących sytuacji dochodowej osób starszych, może być badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny. Przedstawia ono sytuację materialną gospodarstw emerytów, definiowanych jako gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest świadczenie emerytalne. Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych z lat 2008, 2011, 2013 pokazują relatywnie dobrą sytuację dochodową osób starszych, w porównaniu z innymi grupami społeczno-ekonomicznymi gospodarstw domowych. W 2013 r. emeryci uzyskali trzeci pod względem wielkości średni miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwie domowym, wynoszący ok. 1415 zł. Był on wyższy od dochodów rolników, rencistów oraz pracowników na stanowiskach robotniczych.

W strukturze wydatków gospodarstw domowych emerytów, podobnie jak pozostałych grupach społeczno-ekonomicznych, najważniejszą rolę odgrywają koszty wyżywienia oraz koszty stałe związane z użytkowaniem mieszkania. Gospodarstwa domowe emerytów, wśród pozostałych grup, charakteryzują się najwyższymi wydatkami na zdrowie.

Z badań budżetów gospodarstw domowych wynika, że gospodarstwa domowe emerytów znajdują się w relatywnie dobrej sytuacji finansowej. Świadczyć mogą o tym przynajmniej dwie miary: zagrożenie ubóstwem relatywnym oraz udział wydatków w porównaniu do dochodów na osobę, który może przedstawiać zdolność do gromadzenia oszczędności.

Gospodarstwa domowe emerytów charakteryzuje jeden z najniższych współczynników zagrożenia ubóstwem relatywnym, który w 2013 r. wyniósł 11,4%. W porównaniu do 2008 r. obniżył się on o 1,6 p.p.

W relatywnie najgorszej sytuacji znajdują się jednoosobowe gospodarstwa domowe. Charakteryzują się one z reguły niskim poziomem dochodu rozporządzalnego, co przy wysokich kosztach stałych związanych na przykład z eksploatacją mieszkania, stanowi znaczne obniżenie dla budżetów. Sytuacja materialna gospodarstw jednoosobowych seniorów powinna być traktowana jako ważna przesłanka dla polityki dochodowej. W przyszłości liczba jednoosobowych gospodarstw domowych prowadzonych przez osoby w wieku 65 lat i więcej, będzie szybko wzrastać. Jest to tym dotkliwsze, że w gospodarstwach jednoosobowych częściej zamieszkują kobiety, które dysponują znacznie niższymi dochodami.

Zgodnie z wynikami badania „Polska starość” głównym źródłem utrzymania osób starszych stają się świadczenia emerytalne, które wskazało 60,9% respondentów, w tym 57% – emeryturę z systemu pracowniczego, a pozostali – z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Kolejne wskazania dotyczyły również świadczeń społecznych jako głównego źródła utrzymania. Badanie wykazało, że dla ponad 4/5 ludzi starszych w Polsce świadczenia społeczne były głównym źródłem utrzymania, a korzystało z nich ogółem 99,2% tej populacji.

W badaniu „Polska starość” 3% respondentów uznało, że jest bardzo zadowolonych ze swej sytuacji materialnej, 24% wyraziło zadowolenie, 32% nie było zadowolonych, a 10% było bardzo niezadowolonych. Aż 29% respondentów nie potrafiło wyrazić jednoznacznej opinii.

W obszarze pomocy społecznej, działania na rzecz osób starszych koncentrują się na zapewnieniu godnych warunków życia. Polityka państwa wobec seniorów, nastawiona jest przede wszystkim na wsparcie w ich środowisku naturalnym. Najważniejszym elementem systemu decydującym o przyszłości tej grupy społecznej, oraz inicjującym większość form wsparcia jest samorząd gminny. Do jego zadań należy jak najefektywniejsze wsparcie m.in. osoby starszej w środowisku. Gmina w tym celu świadczy usługi opiekuńcze i specjalistyczne, tworzy dzienne domy pobytu, w których organizowane są zajęcia, w zależności od potrzeb oraz zainteresowań uczestników. Placówki prowadzone są również przez organizacje pozarządowe, najczęściej otrzymujące wsparcie finansowe na ten cel ze środków publicznych.

Osoby starsze w systemie pomocy społecznej nie są wyodrębnioną grupą świadczeniobiorców. Do nich adresowane są specjalne formy pomocy w zakresie świadczeń pieniężnych, z wyjątkiem zasiłku stałego, przyznawanego również ze względu na wiek i spełniania przez taką osobę kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej. Podobnie jak inne osoby znajdujące się w trudnej sytuacji, seniorzy mogą zostać objęci pomocą z szerokiego wachlarza świadczeń, oferowaną w formie niematerialnej lub materialnej, przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej. Do świadczeń pieniężnych, które mogą otrzymać również osoby starsze należą: zasiłek stały, zasiłek okresowy, specjalny zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek celowy lub pomoc celowa, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową.

Na podstawie danych pochodzących ze zbioru centralnego za III kwartał 2014 r. spośród 1 780 101 ludzi w systemie, 7,4% stanowiły osoby w wieku 65 lat i powyżej. W grupie tej najwięcej osób – 27,33% korzystało z pomocy na zaspokojenie codziennych potrzeb. Do najczęstszych form wsparcia należał: zasiłek stały, z którego skorzystało 18% osób w wieku 65 lat i powyżej, zasiłek celowy – 14,43% oraz posiłek – 14,06%. Za osoby powyżej 65 lat opłacany był również pobyt w domach pomocy społecznej, mieszkaniach chronionych, rodzinnych domach pomocy społecznej. Z tej formy wsparcia skorzystało łącznie prawie 10% świadczeniobiorców.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję pani minister. Chcę oddać głos pani prezes Grażynie Marciniak, aby szeroko i konkretnie mogła nam powiedzieć, co przedstawiają badania i prognozy Głównego Urzędu Statystycznego.

Wiceprezes Głównego Urzędu Statystycznego Grażyna Marciniak:

Podobnie jak Minister Pracy i Polityki Społecznej uznaliśmy, że wyniki badań nad budżetami gospodarstw domowych są najlepszym źródłem dla wykonania oceny sytuacji dochodowej osób starszych. W badaniu rejestrowane są zarówno przychody, rozchody, spożycie ilościowe artykułów żywnościowych, a także wyposażenia w środki trwałego użytkowania. Dla celów syntetycznych prezentacji sytuacji materialnej osób starszych analizą, którą państwu przekazaliśmy w notatce, objęliśmy dochody i wydatki gospodarstw domowych, w których skład wchodziła co najmniej jedna osoba w wieku 65 lat i więcej. Jest to inne podejście do badań, niż tradycyjne, opierające się na grupach ekonomicznych gospodarstw domowych.

Wśród ogółu gospodarstw domowych z osobą starszą wyróżniliśmy jedno- i dwuosobowe składające się wyłącznie z seniorów oraz pozostałe gospodarstwa domowe, w których zamieszkiwały dodatkowo osoby z młodszego pokolenia. W 2013 r. było w Polsce 13,5 mln gospodarstw domowych i ok. 30% z nich miało w swoim składzie co najmniej jedną osobę starszą. Około 17% ogółu gospodarstw domowych tworzyły wyłącznie osoby w wieku powyżej 65 roku życia. Prawie 61% osób starszych zamieszkiwało gospodarstwa domowe, dla których wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania była emerytura lub renta.

Zgodnie z wynikami badania, w 2013 r. w gospodarstwach domowych z osobami w wieku 65 lat i więcej, przeciętny miesięczny dochód na jedną osobę wynosił 1319 zł, wobec 1299 zł dotowanego dla ogółu gospodarstw.

Inaczej wygląda sytuacja jeżeli analizujemy poziom dochodów według wyodrębnionych kategorii gospodarstw domowych. W gospodarstwach dwuosobowych składających

się wyłącznie z osób starszych, odnotowany przeciętny dochód rozporządzalny na jedną osobę wynosił 1675 zł, a w przypadku osób starszych mieszkających i utrzymujących się samodzielnie – 1670 zł. Są to wartości niższe, niż obserwowane w wyróżnionych kategoriach dla ogółu gospodarstw domowych, przeciętnie o 80 zł na osobę w gospodarstwach składających się z dwóch osób i o 245 zł w gospodarstwach jednoosobowych. Niższy był również przeciętny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych z osobą starszą i innymi osobami w młodszym wieku. W 2013 r. wynosił on 1155zł. W porównaniu do 2010 r. w gospodarstwach domowych z seniorami odnotowano wzrost rozporządzalnego dochodu na osobę o 1,2%, podczas gdy wśród ogółu gospodarstw domowych w Polsce uległ on zmniejszeniu o 0,9%.

Istotny czynnik, determinujący sytuację materialną gospodarstw domowych, stanowi źródło dochodów. W gospodarstwach domowych z przynajmniej jedną osobą starszą w wieku 65 lat i więcej, zgodnie z przyjętym kryterium, ponad 67% dochodów pochodziło ze świadczeń ubezpieczeń społecznych, w tym 58% z emerytur. Prawie 21% gospodarstw utrzymywało się głównie z pracy najemnej. Gospodarstwa jedno- i dwuosobowe składające się tylko z osób starszych, utrzymywały się prawie i wyłącznie z dochodów z ubezpieczeń społecznych. Ponad 90% wpływów finansowych pochodziło z tego źródła. Z kolei w przypadku ogółu gospodarstw domowych, większość dochodów pochodziła z pracy najemnej (53,1%), a ze świadczeń utrzymywało się ok. 26% wszystkich gospodarstw. Udział wydatków w dochodach gospodarstw domowych z osobami starszymi nie różnił się znacząco od notowanego wśród ogółu. Był nieco niższy i wynosił 80,8%, wobec 81,7% dla wszystkich gospodarstw domowych. Przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w gospodarstwie domowym z osobą starszą wynosiły w 2013 r. 1066 zł, a wśród ogółu gospodarstw 1062 zł na osobę. W obu przypadkach zmniejszyły się realnie w stosunku do 2010 r.

W strukturze rozchodów wydatki stałe ponoszone na żywność, napoje bezalkoholowe, nośniki energii oraz związane z użytkowaniem mieszkania lub domu, stanowiły połowę wszystkich wydatków z osobą starszą. Wśród ogółu gospodarstw domowych ich udział wynosił ok. 46%. W gospodarstwach z osobami starszymi istotnym składnikiem rozchodu były wydatki na zdrowie, stanowiące 8,2% wszystkich wydatków. W gospodarstwach domowych ogółem, udział tych wydatków był niższy i wynosił 5,1%.

Dane o wydatkach pozyskiwane w badaniach budżetów gospodarstw domowych służą do analizy zagrożenia ubóstwem. Gospodarstwa i ich członkowie zostają uznani za zagrożonych biedą, jeżeli poziom wydatków jest niższy od wartości przyjętych jako granica ubóstwa. Według relatywnej granicy ubóstwa, określonej jako 50% średnich wydatków ogół gospodarstw domowych, w 2013 r. zagrożonych było ok. 10% osób w wieku 65 lat i więcej. Wskaźnik ten przyjmuje niższe wartości w przypadku skrajnej oraz ustawowej granicy ubóstwa. Generalnie wskaźniki te są niższe wśród osób starszych, niż dla ogółu ludności kraju, niezależnie od przyjętej granicy ubóstwa. Częściej zagrożone biedą są osoby starsze zamieszkałe na wsi, niż w miastach.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję pani prezes. Proszę teraz przedstawicielkę Zakładu Ubezpieczeń Społecznych panią dyrektor Hannę Zalewską o zabranie głosu.

Dyrektor Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuarialnych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Hanna Zalewska:

Witam państwa. Materiał, który przekazaliśmy, dostarcza informacji o poziomie świadczeń emerytalno rentowych, przeciętnej ich wysokości oraz rozkładach. Dane pokazują również jakiej wysokości są świadczenia emerytalno-rentowe, które pobierają mężczyźni w wieku 65 i więcej lat i kobiety posiadające 60 lat i więcej. Analiza jest trochę inna, niż przedstawiona przez panią prezes z Głównego Urzędu Statystycznego. Posłużyliśmy się podstawową kategorią grupy ekonomicznej.

Pierwsza kwestia, na którą chcę zwrócić uwagę, to waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych. Jest to mechanizm, który ma gwarantować utrzymanie wartości nabywczej emerytur i rent. Do waloryzacji należą podwyżki, które są praktycznie realizowane w każdym roku. W 2015 r. dodatkowo wprowadzono gwarancję, że podwyżka emerytur

nie może być niższa, niż 36 zł. W materiale przedstawiliśmy średnie podwyżki z ostatnich kilku waloryzacji. W efekcie tych działań, przeciętne wypłaty emerytur i rent realizowanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w 2014 r. wynosiły 1922,92 zł. W porównaniu do 2007 r., podwyżka świadczeń emerytalno-rentowych była wyższa, niż wzrost przeciętnego wynagrodzenia w analogicznym okresie. Wynika to przede wszystkim z mechanizmu waloryzacji, wzrostu świadczeń z innego tytułu oraz wyższego poziomu nowo przyznawanych świadczeń, pochodzących głównie ze starego systemu.

Chcę zwrócić jeszcze uwagę na kategorię najniższej emerytury i renty, która ma znaczenie w kontekście dochodów i sytuacji ekonomicznej rodzin ludzi starszych. Od 1 marca 2015 r. najniższa emerytura, renta z tytułu całkowitej niezdolności pracy oraz renta rodzinna, wynosi miesięcznie brutto 880,45 zł. W przypadku renty częściowej jest to kwota 675,13 zł brutto. Wyższe są świadczenia najniższe rentowe z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych.

Dysponujemy danymi z marca 2014 r., odnoszącymi się do liczby świadczeń wypłacanych w wysokości najniższej. Badanie przeprowadzamy po każdej waloryzacji. Będzie ono również realizowane w bieżącym roku. W marcu ubiegłego roku liczba świadczeń ogółem wypłacanych w wysokości najniższych wynosiła 438,1 tys. Najwięcej świadczeń w wysokości najniższych wypłacano w przypadku rent z tytułu niezdolności do pracy.

Analizując grupę osób, które pobierają świadczenia emerytalne i rentowe w wieku 65 i więcej lat wśród mężczyzn oraz 60 i więcej lat wśród kobiet, sytuacja wygląda trochę inaczej. Przeciętne wysokości emerytur dla populacji osób w wieku emerytalnym są trochę niższe, niż w całości portfela emerytalnego. W przypadku wysokości rent z tytułu niezdolności do pracy tendencja jest odwrotna. W grupie osób, które są w wieku emerytalnym, renty z tytułu niezdolności do pracy są przeciętnie wyższe, niż wysokości emerytur dla osób w tym wieku. Wynika to z faktu, że obecnie w wieku emerytalnym można pobierać renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli jest to renta wypadkowa. Zazwyczaj świadczenie jest pobierane w związku z przysługującą emeryturą. Przyznawane jest ono także z tytułu rent inwalidów wojennych i wojskowych.

Przeciętna wysokość świadczeń emerytalnych dla osób w wieku starszym kształtuje się w przedziale 1400-1600 zł. W przypadku rent z tytułu niezdolności do pracy, największy odsetek osób pobiera świadczenie w wysokości powyżej 3500 zł. Z kolei renty rodzinne najczęściej wypłacane są w kwocie na poziomie 1400-1600 zł.

Chcę zwrócić uwagę na dane statystyczne w przygotowanym materiale. W przypadku emerytur, widać przeciętnie wyższe świadczenia przysługujące mężczyznom, niż kobietom. Wynika to z bardzo wielu czynników, między innymi krótszego stażu pracy kobiet, a także niższego poziomu wynagrodzeń. Druga kwestia, dość charakterystyczna, to liczba świadczeniobiorców pobierających renty rodzinne w grupie wieku 65 lat i więcej wśród mężczyzn oraz 60 lat i więcej wśród kobiet. Generalnie można powiedzieć, że świadczenia w postaci renty rodzinnej częściej otrzymują kobiety. Jedynie 13,6 tys. to mężczyźni. Wynika to z przyczyn demograficznych i wyższej umieralności mężczyzn, niż kobiet. Jest to spowodowane również faktem, że w Polsce istnieje przepis pozwalający kobiecie zamienić swoją emeryturę na rentę rodzinną po mężu, w sytuacji kiedy jest to korzystniejsze.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję pani dyrektor. Proszę teraz o głos panią Alicję Lejk-Kępkę, dyrektora Biura Świadczeń w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Dyrektor Biura Świadczeń w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Alicja Lejk-Kępka:

Dzień dobry. W materiałach przesłanych do państwa, zwróciliśmy przede wszystkim uwagę, że system ubezpieczenia społecznego rolników gwarantuje katalog świadczeń przysługujący osobom, które ze względu na wiek, nie mogą prowadzić działalności rolniczej. Chcemy podkreślić warunki jakie dane osoby powinny spełniać, żeby otrzymać świadczenia, jakie to są świadczenia oraz ich wysokość w porównaniu do innych grup zawodowych.

Nie będę omawiać waloryzacji, gdyż pani dyrektor ZUS już o tym powiedziała. Waloryzacja ma bardzo duże znaczenie w przypadku zwiększenia świadczeń emerytalno-rentowych. W systemie ubezpieczenia rolników nie funkcjonuje takie stwierdzenie, tylko jest to inna wysokości świadczenia w związku ze zmianą podstawowej emerytury. Od niej zależy wysokość nowych świadczeń, czyli rent i emerytur. W obecnym roku są one inaczej przyznawane, ponieważ zadziałał mechanizm waloryzacji kwotowej. Jest on bardzo korzystny w stosunku do osób podlegających systemowi ubezpieczenia społecznego rolników, ponieważ wszyscy mogli dostać kwotę 36 zł. W sytuacji waloryzacji procentowej pieniądze byłyby znacznie niższe.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wypłaca świadczenia ok. 1,2 mln osób. Z powyższej kwoty, 938 tys. to emerytury rolnicze, w tym ponad 52 tys. to tzw. wcześniejsze emerytury.

Chcę zwrócić uwagę na wcześniejsze emerytury. Jest to świadczenie, które od początku działania ustawy z 1991 r. funkcjonuj w systemie ubezpieczenia społecznego rolników. Ma to duże znaczenie dla osób, które nie mogą pracować w gospodarstwie, albo chcą je przekazać innym osobom . Mogą skorzystać z wcześniejszej emerytury po spełnieniu innych warunków. Świadczenie to będzie funkcjonowało w systemie ubezpieczenia społecznego do końca 2017 r. Jedynie osoby, które do 31 grudnia 2017 r. spełnią wszystkie warunki, będą mogły uzyskać wcześniejszą emeryturę. Z początkiem 2018 r. świadczenie zostanie wyłączone z katalogu ubezpieczenia społecznego rolników.

Część osób, które nie mają jeszcze uprawnień emerytalnych lub są w wieku emerytalnym, może skorzystać z renty. Nie wszyscy spełniają warunki emerytury rolniczej. W 2009 r. w systemie ubezpieczenia rolników nastąpiła duża zmiana. Dla osób urodzonych po 1948 r. nie ma już możliwości zaliczania okresów z innego ubezpieczenia. Dana osoba musi posiadać minimum 25 lat okresu ubezpieczenia, a do emerytury wcześniejszej 30 lat, żeby uzyskać emeryturę rolniczą. Jest to warunek trudny do spełnienia dla osób ubiegających się o emeryturę częściową, wprowadzoną w związku z przedłużaniem się wieku emerytalnego, ponieważ wymaga się 35 i 40 lat czystego ubezpieczenia rolniczego. Część osób, które są w starszym wieku, jeżeli nie otrzymają emerytury rolniczej, mogą mieć przyznaną rentę rodzinną. Jest to świadczenie mniej korzystne, niż emerytura. Jeżeli osoba jest uprawniona do dwóch świadczeń, istnieje wybór jednego.

KRUS przyznaje emerytury lub renty części osobom na podstawie przepisów obowiązujących od stycznia 1991 r. Pozostałym rolnikom, którzy nabyli prawo do świadczeń, wypłaca na podstawie wcześniejszych ustaw. KRUS realizuje zobowiązania wypłaty należności osobom, które musiały nieodpłatnie przekazać państwu gospodarstwo . Ponad 2 mln. hektarów należących do 350 tys. gospodarstw rolnych zostało przekazanych do Skarbu Państwa.

Emerytura okresowa, wprowadzona w 2013 r., jest świadczeniem przyznawanym osobie, która nie osiągnęła jeszcze wieku emerytalnego, a utraciła prawo do renty strukturalnej. Wypłacana jest przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. To jest ważne, gdyż osoby te nie są pozbawione całkowicie dochodów. Rolnikom jest gwarantowana podstawowa emerytura pracownicza. Na dzień dzisiejszy wynosi 880,45 zł.

Wysokość świadczeń emerytalno-rentowych uzależniona jest od podstawowej emerytury i okresów ubezpieczenia. Inne składniki nie mają znaczenia. Każdy rok podlegania ubezpieczeniu to 1% emerytury podstawowej.

Emerytura składa się z części składkowej i uzupełniającej. Część składkowa jest zawsze wypłacana, a uzupełniająca wtedy, kiedy emeryt zaprzestał działalności rolniczej, czyli wyzbył się gospodarstwa rolnego. Jedynie ok. 1,5% emerytów nie ma prawa do wypłaty pełnej kwoty świadczeń, tylko do części. Przeciętna część składkowa wynosi tylko 27% emerytury podstawowej, czyli 228 zł. Trzeba pamiętać, że emeryt może zachować gospodarstwo rolne i z niego osiągać dodatkowe przychody. Osoba taka nie płaci składek na ubezpieczenie społeczne, dzięki temu zaoszczędza dodatkowe pieniądze.

Przeciętna emerytura rolnicza nie jest kwotą wysoką. W IV kwartale 2014 r. wynosiła 1333 zł. W przypadku emerytury wcześniejszej była to kwota 934 zł, a renty 987 zł. Najniższe świadczenia poniżej 500 zł otrzymuje 2% emerytów. 30% seniorów otrzymuje świadczenia w przedziale 500-1000 zł, a 66% 1000-1300 zł. Tylko 2% osób pobiera eme-

rytury w kwocie powyżej 1300 zł. Przeciętna emerytura jest wyższa od najniższego świadczenia tylko o 22%, które wynosi 844,45 zł. Jest ono dwukrotnie niższe od przeciętnej emerytury pracowniczej wypłacanej z ZUS.

Porównując emeryturę rolniczą do pobieranej przez innych grup zawodowych, można zauważyć dużą dysproporcję. Średnia rolnicza emerytura wynosi 1666 zł, nauczycielska ponad 2000 zł, a górnicza ponad 3900 zł. Emerytura rolnicza jest wyższa tylko o 17% od minimum socjalnego w dwuosobowym gospodarstwie emeryckim. Jest również niższa od minimum socjalnego w gospodarstwie emeryckim jednoosobowym. Na wysokość emerytury rolniczej mają wpływ inne składniki np. dodatki pielęgnacyjne, które KRUS wypłaca razem z innymi świadczeniami. W sumie wypłacamy prawie 560 tys. tych dodatków, w tym również z 415 tys. z tytułu ukończenia wieku emerytalnego. Przyznajemy także specjalne świadczenie dla stu latków. Na początku 2000 r. dodatków z tego tytułu było jedynie 500. Obecnie wypłacamy prawie 1030. Nie są to małe pieniądze, ponieważ do emerytury dochodzi kwota równa bazowej, ponad 3000 zł.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję pani dyrektor. Szanowni państwo, otwieram dyskusję.

Chcę zwrócić jeszcze uwagę na dwa ciekawe dokumenty.

Pierwszy to raport na temat sytuacji osób starszych w Polsce, przygotowany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie, który przygotował zespół naukowy pod kierownictwem prof. Piotra Błędowskiego. W ramach tej publikacji podjęto szerokie badania nad kondycją ekonomiczną i społeczną polskich seniorów.

Drugi dokument, to badanie wykonane na zlecenie Komisji Europejskiej przez Europejską Sieć na Rzecz Dochodu Minimalnego. Zatytułowane jest „Co powinien zawierać odpowiedni dochód seniorów, aby zapewniał godne życie?". Są to wyniki badań przeprowadzone wśród osób starszych we Francji, Irlandii i Polsce. Jest to zlecenie Komisji Europejskiej Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego.

Badania pokazują jednoznacznie, że istnieje ścisłe powiązanie pomiędzy dochodem minimalnym, którym dysponuje osoba starsza, a godnym życiem oraz włączaniem osób starszych do aktywności społecznej.

Badania również pokazują, że emeryci nie są grupą jednorodną. Ich potrzeby również zmieniają się w zależności od wieku. Inne są potrzeby osób do 65 roku życia, inne w wieku 85 lat. Potrzeby zmieniają się również w zależności od miejsca zamieszkania osoby starszej, czy mieszka samotnie, czy ze współmałżonkiem. Pani prezes Grażyna Marciniak zwróciła uwagę, że wraz ze wzrostem wieku wzrastają wydatki na zdrowie.

Naszą dyskusję zacznie pani wiceprzewodnicząca Józefa Hrynkiewicz. Bardzo proszę, pani profesor.

Poseł Józefa Hrynkiewicz (PiS):

Panie przewodniczący, szanowni państwo, usłyszeliśmy ciekawą informację przekazaną przez panią dyrektor z KRUS. Co trzecia osoba pobierająca świadczenia jest w wieku zaawansowanym, powyżej 75 roku życia, w tym mamy 142,5 tys. osób, które są niezdolne do samodzielnej egzystencji. Coraz częściej spotykam się z dramatyczną sytuacją ludzi w wieku bardzo zaawansowanym, mieszkających na wsiach, które się wyludniają. Takie miejscowości znajdują się w województwach podlaskim, lubelskim, warmińsko-mazurskim i podkarpackim. Chcę zapytać pani minister, czy w tej kwestii jest jakiś program naprawczy?

Mam pytanie do pani Hanny Zalewskiej, gdyż nie wiem czy dobrze zrozumiałam wypowiedź. Jak będzie rozliczana osoba, która pracowała poza rolnictwem i opłacała składkę, a następnie przeniosła się do KRUS? Czy ZUS w jakikolwiek sposób rekompensuje KRUS-owi z tego tytułu? Jak obecnie wyglądają rozliczenia?

Podsekretarz stanu w MPiPS Małgorzata Marcińska:

Oczywiście zdajemy sobie sprawę z sytuacji, o której pani poseł wspomniała. Z jednej strony mówiłam o systemie pomocy społecznej, w ramach którego finansujemy usługi opiekuńcze, mieszkania chronione, domy pomocy społecznej. Takich miejsc jest 80 tys. Jednym z najbliższych zadań jakie przed nami stoją, dzięki którym zamierzamy zapo-

biegać podobnym sytuacjom, jest Program „Senior-Wigor". Program ten między innymi wychodzi naprzeciw potrzebom osób starszych na terenach wiejskich, w gminach uboższych. Chcemy sprawdzać miejsca, w których potrzeby seniorów mogą być niewystarczająco realizowane. To podstawowe zadanie Programu „Senior-Wigor".

Dyrektor Biura Świadczeń w KRUS Alicja Lejk-Kępka:

Nikomu nie przepada okres ubezpieczenia, jest on zawsze przez nas uwzględniany. W sytuacji, kiedy dana osoba nie spełnia warunków emerytury rolniczej, bo brakuje jej wymaganego okresu ubezpieczenia, Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględni ten okres do swojego oświadczenia i przyzna jako część składkową. Za każdy rok podlegania ubezpieczeniu w KRUS po 1% emerytury podstawowej. Wtedy osoba dostanie częściowe świadczenie. System ubezpieczenia rolników opiera się na okresach ubezpieczenia, natomiast system ubezpieczenia społecznego jest kapitałowy. Opłacanie składki i jej wysokość zależą od zgromadzonego wkładu do ubezpieczenia, które jest w odpowiedni sposób dzielone. Gdyby była sytuacja, że osoba nabyła prawo do świadczenia, byłoby ono wyższe, gdyż można zaliczyć okres ubezpieczenia w ZUS. Z kolei, gdyby pojawiło się prawo do świadczenia rolniczego, osoba mogłaby wtedy dostać pełne świadczenie tj. przynajmniej minimalną emeryturę, nie tylko część składkową, wypłaconą przez ZUS, a następnie zrefundowaną w KRUS.

Poseł Józefa Hrynkiewicz (PiS):

Wynika z tego, że mamy do czynienia z poważnymi błędami ustawowymi, które nie uwzględniły różnicy w dwóch systemach. Mówiąc w uproszczeniu, jeden system wykorzystuje inny.

Dyrektor Biura Świadczeń w KRUS Alicja Lejk-Kępka:

Trudno mówić o błędach, gdyż są to różne sprawy. Można powiedzieć, że część osób zyska, ponieważ będzie miała możliwość uzyskania dwóch emerytur, a dotychczas takiej zasady nie było. Przed 2009 r. jeżeli osoba nabyła prawo do emerytury rolniczej i pracowniczej, miała możliwość wyboru jednego świadczenia. Myślę, że ludzie, którzy pracowali w gospodarstwie i byli rolnikami, mogą przez 25 lat opłacać składki na ubezpieczenie, zwłaszcza, że brany jest pod uwagę dodatkowo okres pracy u rodziców. Osoby, które od stycznia 2009 r. nabywają prawo do emerytury, mogą korzystać z dwóch świadczeń. W związku z tym, dochód seniorów będzie wyższy. Trudno powiedzieć ile osób może korzystać z powyższej formy. Nie mamy takich danych. Możemy otrzymać informację z ZUS, ilu osobom uwzględnia się okres rolniczy, ale w sytuacji kiedy nie ma prawa do świadczenia. W tym przypadku mają prawo do dwóch świadczeń. Mamy niezależnie dwa świadczenia i każda instytucja osobno płaci. ZUS nie musi wiedzieć, że z KRUS-u ktoś ma prawo do przyznanej emerytury, jeżeli nie trzeba wykorzystywać okresów rolnych. W odwrotnej sytuacji, KRUS nie musi wiedzieć o okresach innego ubezpieczenia, bo nie byłyby one uwzględniane w wysokości świadczenia rolniczego. Możemy posiadać jedynie dane o osobach, którym jest wypłacany zasiłek pielęgnacyjny, gdyż w sytuacji wypłaty dwóch świadczeń przysługuje tylko jeden dodatek. KRUS wstrzymuje wypłatę dodatku, gdy jest on pobierany z ZUS.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję. Czy są jeszcze pytania, uwagi z państwa strony? Bardzo proszę, pan Sebastian Tyszczuk z Fundacji Perpetuum Mobile.

Przedstawiciel Fundacji Perpetuum Mobile Sebastian Tyszczuk:

Chcę dopytać panią minister o Program „Senior-Wigor" , a szczególnie mechanizm wsparcia terenów wiejskich. Program składa się z dwóch komponentów. Pierwszy jest inwestycyjny, który tworzy punkty dzienne i kluby seniora na terenach wiejskich o obniżonym poziomie dochodowości. Drugi komponent ma utrzymywać te punkty. Prowadzimy Uniwersytet Trzeciego Wieku. Przykładowo w Warszawie seniorzy sami dojeżdżają, wnoszą dobrowolne opłaty, aby wspomóc instytucję. Jak wygląda takie działanie na terenach wiejskich? Z moich informacji wynika, że Program „Senior-Wigor" będzie pokrywał część kosztów utrzymania domów dziennej opieki, pomocy i wsparcia. Pozostała część zostanie przerzucona na jednostki samorządu terytorialnego. Przewiduje

się, że koszty będą pokrywać również sami seniorzy. Jeżeli osoby starsze na terenach wiejskich zarabiają średnio 1000 lub 1300 zł, to jaką część środków będą musieli przeznaczyć? Obawiamy się wykluczenia społecznego z uwagi na niskie dochody seniorów. Do tego dochodzą koszty dowozu tych osób, gdyż placówki mogą być oddalone od miejsca zamieszkania nawet 10-15 km. Czy państwo brali to pod uwagę? Żałuję, że jako organizacja pozarządowa, która dysponuje odpowiednim zapleczem, nie możemy otrzymać wsparcia ze strony Programu „Senior-Wigor".

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Dziękuję. Pytanie przekazuję pani minister, bardzo proszę.

Podsekretarz stanu w MPiPS Małgorzata Marcińska:

Zacznę od końca pana wypowiedzi. Po konsultacjach społecznych, obecna forma Programu „Senior-Wigor" przewiduje zlecanie zadań samorządom, organizacjom pozarządowym lub możliwość realizacji w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi. To był jeden z postulatów konsultacji społecznej, który uwzględniliśmy. Pana fundacja może również w tym partycypować.

Kolejne zmiany, jakie zaszły po konsultacjach, dotyczą realizacji programu na terenach gmin z niskim dochodem, w których jest duży udział populacji ludzi starszych oraz niska infrastruktura przeznaczona dla seniorów. Oznacza, że oferenci, realizujący program, będą wskazywać, które warunki mogą spełnić. Istnieje możliwość wyboru, podparcia się diagnozą jednego z obszarów. Samorząd decyduje o opłatach ponoszonych przez seniorów i partycypuje jedynie w części kosztów programu. Rząd przekazuje 1/3 środków, a samorząd decyduje o przystąpieniu do programu i innych opłatach. W każdym regionie są różne sytuacje i dobrowolność decydowania pozostawiliśmy w rękach samorządowców.

Podobnie jest z kwestią dowożenia osób starszych. Trudno jest nam obecnie określić, czy będzie taka konieczność, gdyż nie wiemy gdzie samorządy zdecydują się ulokować dzienne domy i kluby Programu „Senior-Wigor".

Pani dyrektor Marzena Breza uzupełni moją wypowiedź.

Dyrektor Departamentu Polityki Senioralnej w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej Marzena Breza:

Nie rozumiem dlaczego mówią państwo, że gminy będą tworzyć jedną placówkę? Program, który od kilku tygodni jest dostępny na naszej stronie internetowej, od samego początku nie planował ograniczania liczby placówek. Nasze konsultacje i rozmowy prowadzone z samorządami wskazują, że są różne drogi. Niektórzy samorządowcy będą wybierać jedną placówkę, inni położą nacisk na stworzenie kilku w swoich gminach. Proszę zauważyć, że w ramach projektu, który obowiązuje po konsultacji społecznej, od początku zakładano stworzenie dwóch różnych placówek: dzienny dom i klub. W przypadku gmin nacisk będzie położony na stworzenie dziennego domu, a w przypadku ośrodków miejskich, ze względu na różne osiedla, utworzenie kilku placówek w formie klubu. Jak wspomniała pani minister, obecnie dajemy dużą dowolność działania i jeżeli poznamy doświadczenie samorządowe już w pierwszym roku, w kolejnym podejmiemy się ewentualnej rewizji zapisu.

Proszę zauważyć, że jest to program, który ma stosunkowo nową ofertę, gdyż nie planujemy tworzyć typowego dziennego domu, tylko placówki z szerszym pakietem usług. Chcemy poznać sposób podejścia samorządów do tego zagadnienia. Zakres usług świadczony w placówkach jest stosunkowo szeroki. Chcemy rozwiązywać wszystkie problemy, likwidować ograniczenia, ale z chwilą poznania wszystkich faktów i dowodów na nieprawidłowe działania. Na bazie doświadczeń i ewaluacji, dokonamy ewentualnej rewizji programu.

Mam jeszcze jeden apel. Program uwzględnia partnerstwo z organizacjami pozarządowymi. Potrzebna jest większa aktywność, głównie wśród mniejszych ośrodków, czyli środowisk organizacji pozarządowych, aby zmobilizowały samorządy do składania wniosków i dawania im szansy. Prosimy o rozpowszechnianie tej informacji. Kiedy program zostanie zaakceptowany, poinformujemy Komisję, żeby przygotowywać się do składania wniosków. Wielokrotnie podkreślaliśmy, że integralnym elementem wniosku o dofinan-

sowanie w ramach Programu „Senior-Wigor" będzie diagnoza sytuacji lokalnej, w jakim zakresie dana placówka spełnia swoja rolę. Do tej analizy samorządy muszą się przygotować. Z naszych sześciotygodniowych konsultacji wiemy, że niektóre samorządy nie mają podstawowej wiedzy jaka jest liczba seniorów, jakie są ich potrzeby, itd. Mamy czas, żeby rozpocząć współpracę pomiędzy samorządem, a organizacjami pozarządowymi, które często posiadają większą wiedzę praktyczną, niż ministerstwo.

Przedstawiciel Fundacji Perpetuum Mobile Sebastian Tyszczuk:

Chcę zwrócić państwu uwagę, że na prowincji koła gospodyń wiejskich powstają przy remizach strażackich, przy Ochotniczej Straży Pożarnej, która jest stowarzyszeniem, organizacją pozarządową.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Wrócimy do tej kwestii. Moim zdaniem jest to kierunek jak najbardziej właściwy. Jest to odpowiedź na postulat z posiedzenia styczniowego, kiedy pan również artykułował potrzebę możliwości zlecania niektórych działań wyspecjalizowanym organizacjom pozarządowym, poprzez jednostki samorządu terytorialnego. To są organizacje, które dysponują potencjałem, który pomoże samorządowi w wykreowaniu dziennych domów pobytu i klubów seniora.

Bardzo proszę, oddaję teraz głos panu Stanisławowi Trzmielowi.

Wiceprezes Grochowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku Stanisław Trzmiel:

Chcę rozpocząć moją wypowiedź stwierdzeniem, że sytuacja dochodowa osób starszych jest zła. O tym wszyscy wiemy. Myślę, że rząd pracuje nad rozwiązaniem tego problemu. Warszawska Rada Seniorów wychodzi naprzeciw planom ministerstwa, żeby zwiększać liczbę klubów seniora, domów dziennego pobytu. Dlaczego o tym mówię? Mam kontakt z około 5 tys. ludzi w dzielnicy Praga Południe w Warszawie. Duża liczba seniorów ma niskie dochody. Ludzie ci chcą przebywać w klubach seniora i dziennych domach pobytu, gdyż mają możliwość uczestniczenia w różnych imprezach, wycieczkach, załatwiania sprawy socjalnych, itp. Moja poprzednia organizacja, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, będąca instytucją pozarządową, nie może dostawać dotacji budżetowych. Mieliśmy 22 kluby seniora, które nie miały możliwości egzystencji. Urząd dzielnicy może uratować sytuację, ale wszędzie są potrzebne środki finansowe. Warszawska Rada Seniorów chce zbilansować liczbę posiadanych klubów i dziennych domów pobytu, które integrują seniorów i rozpocząć działanie na temat ich zwiększania. Potrzebne są środki wspomagające rozwój tej działalności.

Zwracam się do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o znalezienie rozwiązania, jak wspomóc ośrodki dla seniorów, aby coraz więcej emerytów uczestniczyło w życiu społecznym. Jedynie 10-15% seniorów posiada środki finansowe na odpowiednim poziomie. Najwięcej emerytów powinno być zintegrowanych w placówkach, w których dobrze się czują i są doceniani. Uczestniczę w zajęciach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, ale również w klubie seniora, do którego przychodzi bardzo wiele osób. Mają oni możliwość uczestniczenia w prelekcjach, otrzymują poczęstunki, czują się potrzebni. Jeśli zostaną w domach, będą myśleli jedynie o pójściu do lekarza lub narzekali na swój kraj.

Apeluję o zwiększenie środków na rozwijanie klubów seniora, dziennych domów pobytu i innych rodzajów działalności.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję za wypowiedź i podkreślenie roli samorządu terytorialnego w kreowaniu oferty dla seniorów zarówno edukacyjnej, kulturalnej i sportowej, która mobilizuje coraz bardziej seniorów do działań o charakterze społecznym, mimo ograniczonych dochodów.

Bardzo proszę, pani profesor Józefa Hrynkiewicz.

Poseł Józefa Hrynkiewicz (PiS):

Szanowni państwo, mam prośbę do pani prezes Grażyny Marciniak. Informacje, które otrzymaliśmy, są bardzo ciekawe. Kiedy jednak analizuję dane dotyczące osób utrzymujących się ze świadczeń społecznych, uważam, że należy podawać dochód po odliczeniu podatków. Nie są one małe i wynoszą 19,25%. Warto w porozumieniu z urzędami skar-

bowymi takie dane pozbierać. Może się okazać, że z emerytury wynoszącej 840 zł, senior otrzymuje 670 zł, a to stanowi dość istotną różnicę.

Nas interesują gospodarstwa domowe, które w gruncie rzeczy utrzymują się wyłącznie ze świadczeń społecznych. Kiedy po 70 roku życia zanika aktywność zawodowa i większość osób nie osiąga dochodów z innych źródeł, powinniśmy pokazać zróżnicowanie ich wieku. Struktura dochodów istotnie się zmienia. Chcę zapytać, czy prośba, którą do państwa skieruję, byłaby możliwa do wykonania? Dla prac legislacyjnych i analitycznych jest to bardzo ważne, aby nie pokazywać sytuacji ekonomicznej gospodarstwa domowego z jedną osobą powyżej 65 roku życia, ponieważ nas interesują przede wszystkim seniorzy, którzy wyłącznie sami gospodarują. Wiemy, że koszty mieszkania, nośników energii i inne są bardzo wysokie. Z prezentowanych danych nie mogę tego odczytać.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Czy pani prezes chciałaby krótko odpowiedzieć?

Wiceprezes GUS Grażyna Marciniak:

Chcę zadeklarować, że sprawdzimy możliwość wyodrębnienia danych, o które prosi pani przewodnicząca. Jak państwu wiadomo, opieramy się na badaniach, które prowadzone są metodą reprezentacyjną, w związku z czym czasami precyzja nie pozwala nam na przedstawienie szczegółowych danych w podziałach według wieku. Oczywiście myślimy o tym, żeby wykorzystywać inne źródła administracyjne, w tym pochodzące z urzędów skarbowych. Mamy to zaplanowane po uzyskaniu akceptacji dla nowelizacji ustawy o statystyce publicznej. Jeżeli uzyskamy dostęp, mam nadzieję, będziemy prezentować takie dane.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Dziękuję. Na koniec oddaję głos pani przewodniczącej Elżbiecie Ostrowskiej

Przewodnicząca Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Elżbieta Ostrowska:

Szanowni państwo, chcę serdecznie podziękować panu przewodniczącemu za podjęcie tematu sytuacji materialnej osób starszych, mimo że jak rozumiem, nie jest to główny obszar zainteresowań Komisji. Sytuacja materialna jest w dużym stopniu wyznacznikiem możliwości i chęci aktywnego uczestniczenia osób starszych w różnych obszarach życia kulturalnego, społecznego lub politycznego. Brak wystarczających środków finansowych, skutecznie wyklucza osoby starsze z innych obszarów i dziedzin życia. Pani minister pozwoliła sobie określić sytuację emerytów jako relatywnie dobrą. W ocenie ogólnej zapewne trudno się nie zgodzić. Myślę jednak, że jest to ocena mocno rozmijająca się z odczuciami dużej części osób starszych. To jest ocena bazująca na statystyce, która nie zawsze odzwierciedla rzeczywistość, sytuację przeciętnego emeryta, zwłaszcza chorego, samotnego, głodnego. Problem jeszcze wzrasta, gdy emerytem jest kobieta.

Przeciętna emerytura robi wrażenie dochodu umożliwiającego godne życie, ale dotyczy ona pielęgniarki, nauczyciela, górnika. Tak naprawdę 60% emerytów otrzymuje świadczenia w przedziale 1400-1600 zł brutto, co oznacza, że realnie dysponują oni kwotą 1000-1200 zł. 10% emerytów zarabiających poniżej 1000 zł brutto, czyli najniższe emerytury, otrzymuje realne kwoty rzędu kilkuset złotych dochodu rozporządzalnego. To nie są dochodu umożliwiające godne życie, ale zaspokojenie podstawowych potrzeb, uwzględniając leki, świadczenia lekarskie. Znaczna część osób żyje na granicy minimum socjalnego lub biologicznego. Mam świadomość, że nie rozwiążemy tutaj problemu wysokości emerytur, ale chcę podkreślić, że podwyżka najniższych świadczeń to ogromne wyzwanie stojące przed rządem

Przeczytam jedno zdanie z „Gazety Wyborczej", która publikowała wypowiedzi przedstawicieli różnych zawodów. Proszę posłuchać, co mówi 67 letni emeryt z Warszawy dorabiający jako ochroniarz do skromnej emerytury: „Polska jest jak wyrodne dziecko, dla którego człowiek całe życie wypruwał sobie żyły, a które teraz zapomina zadzwonić w święta". To są bardzo gorzkie słowa, ale takie są odczucia wielu osób starszych i musimy się z tym liczyć.

Chcę powiedzieć, że tegoroczna waloryzacja powinna satysfakcjonować seniorów, jeśli chodzi o jej zasady, gdyż w przeciwieństwie do sytuacji z 2012 roku, nie odbiera jednym emerytom, aby dać drugim. Lepiej dostać 30 zł, niż 5 zł waloryzacji, ponieważ takie kwoty w ubiegłych latach funkcjonowały. To nie rozwiąże problemu najniższych świadczeń. To jest cały czas otwarta kwestia.

Chcę jeszcze powiedzieć, że bardzo doceniamy wszystko co dzieje się w obszarze polityki senioralnej. Traktujemy jako ofertę, wyzwanie wobec organizacji funkcjonujących obecnie na rynku. Będziemy chcieli w miarę możliwości, przy wykorzystaniu naszego potencjału, korzystać z tego w interesie osób starszych i samotnych, jeśli będzie mogło im to pomóc w ostatnich latach życia.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Wszystkim państwu bardzo dziękuję za uwagę i obecność. Obiecuje, że prezydium Komisji będzie kontynuowało dyskusję na temat sytuacji dochodowej, zbierając opinie i diagnozując potrzeby osób starszych.

Jeszcze raz dziękuję za uwagę. Zamykam posiedzenie Komisji.